

2hh

Varró István

1878—1963

A magyar könyvtárosok szakmai tudásukon kívül sokoldalúságukról, széles érdeklődési körükről és átlagon felüli műveltségükről voltak híresek nemcsak itthon, de külföldön is. A polihisztor magyar könyvtárosok között is előkelő hely illeti meg *Varró Istvánt*, aki könyvtárosi és bibliográfusi működése mellett mint újságíró, a társadalomtudományok hivatott művelője, művelődéstörténész és műfordító is beírta nevét a magyar szellemi élet történetébe.

1878. március 17-én született Nagykanizsán. Egyetemi tanulmányait Kolozsvár, Bécs és Budapest tudományegyetemén végezte, és 1906-ban avatták államtudományi doktorrá. Rövid ideig tartó újságíróskodás után, 1909-ben a Budapesti Kereskedelmi és Iparkamara titkára, majd *Szabó Ervin* távozása után a kamara könyvtárának munkatársa, nonsokára pedig vezetője lett. E tisztségét 1938-ig töltötte be, amikor is családi okok miatt a fasiszalódó országból az Egyesült Államokba távozott. Könyvtárosi működése mellett előadott a Műegyetem közgazdasági fakultásán, majd a Világkereskedelmi (később Közgazdasági) Főiskolán is. Jutott ideje arra is, hogy széles körű szakirodalmi tevékenységet fejtsen ki, melynek vázlatos ismertetésére alább visszatérünk.

A könyvtáros

Az 1850-es alapítású Budapesti Kereskedelmi és Iparkamara egy szekrényre való könyvanyagából *Szabó Ervin* teremtett olyan szakkönyvtárt, amely a külföldi szakkörök érdeklődését is felkeltette. *Szabó Ervin* indításként egy európai színvonalú közgazdasági szakkönyvtár tervét dolgozta ki, elkészítette elhelyezési rendjét, osztályozási rendszerét, használati utasítását, *Lánczy Leó*, a kor korlátlanul finanszírozható s a kamara korlátlan ura pedig elfogadta *Szabó Ervin* javaslatait.

Szabó Ervin, aki állandó levelezésben állt *Melvil Dewey*-vel, a tizedes osztályozás megalkotójával, a kamara könyvtárának berendezésében amerikai példák után indult: Dewey rendszere szerint állította fel és katalogizálta a könyvtárt. Ez a katalógus 1902-ben nyomtatásban is megjelent és gyorsan elfogyott. (A budapesti kereskedelmi és ipari kamara könyvtárának katalógusa. Bp. 1902. XXX, 891 l.) A rendszer, amelynek továbbfejlesztett változata az Egyetemes Tizedes Osztályozás, az ETO, ma már a magyar könyvtárakban általános, a század első éveiben azonban óriási ellenkezést váltott ki. Mindez azonban *Szabó Ervint* nem befolyásolta. *Varró István* ilyen iskolában tanulta meg a

Könyvtárosság ábécéjét, és azt a gyakorlatban a legmagasabb fokra fejlesztette.

Szabó Ervintől Vágó József vette át a könyvtár vezetését, és bár Varró István csak negyedikként szerepelt a rangsorban, szorgalma, szaktudása csakhamar a könyvtár élére emelte. Kiépítette a könyvtár sajtóarchívumát; az újdonságokat azonnal az érdekeltek kezébe adta, majd gondoskodott róla, hogy ezek rendszerezve állandó megőrzésre kerüljenek. E munka 1909-től 1938-ig nem kevés energiáját kötötte le. A rendszeres gyarapításán kívül megszerezte a könyvtár részére *Heltai Ferenc* főpolgármester (1861—1913) közlekedésügyi és városgazdálkodási munkákban igen gazdag könyvtárát; a *Pulzsky Ágost*-féle s a *Mandello Károly*-féle könyvtárak megszerzéséről azonban, mint-hogy azok anyagának nagy része „profiliidegen” volt, le kellett mondania. (A Pulzsky-gyűjtemény a Társadalomtudományi Társaság könyvtárának lett az alapja, az utóbbi pedig a Műgyemtem könyvtárába került.) Fontos könyvtári munkája volt a mindaddig kellő figyelemre nem méltatott, de igen fontos információkat tartalmazó házi kiadványok (jegyzőkönyvek, emlékiratok, felterjesztések, jelentések stb.) számbavétele, könyvtári feldolgozása, majd a róluk készített katalógus közzététele is. (A budapesti kereskedelmi és iparkamara nyomtatványainak időrendi jegyzéke 1850—1912. Bp. 1913.). Ő alkalmazta elsőnek a visindex elnevezésű több színű cédulázást, és egyéb *könyvtártechnikai újításokat* is bevezetett. A könyvtár személyzete később kibővült ugyan, de a gyarapítás felelősségteljes munkáját mindvégig maga látta el. A könyvtárt elsősorban a Kamara tagjai, a hazai és a külföldi szakemberek használták, és így a nagyközönség nem sok hasznát vette; valódi hivatását csak azóta tölti be, amióta — 1945 után — állománya a Közgazdaságtudományi Egyetem Könyvtárába került.

A bibliográfus

A könyvtáros Varró István otthonos volt a bibliográfiai munkában is. A Kamara nyomtatványait feldolgozó könyvén kívül első bibliográfiai munkája a *hazai cigánykérdéssel* foglalkozott, és ez az American Gypsy Lore Society (Amerikai cigánykutató társaság) nagy cigánybibliográfiájában jelent meg. Legismertebb bibliográfiai társadalomtudományi vonatkozásúak, például a Magyar társadalomtudományi bibliográfia 1909-ről (Bp. 1910.) és a Magyar társadalomtudományi bibliográfia 1910-ről. (Bp. 1911.); ezek alapján *ő kell tekintenünk a magyar társadalomtudományi bibliográfia egyik megeremítőjének*. (A társadalomtudományi bibliográfiák gondozását később *Krisztics Sándor*

A FŐVÁROSI KÖNYVTÁR KÖZLEMÉNYEI

8. szám

VERÖNTENLICHUNG
DER STADTBIBLIOTHEK
VON BUDAPEST

PUBLICATIONS
DE LA BIBLIOTHÈQUE MUNICIPALE
DE BUDAPEST

No. 8

MAGYAR TÁRSADALOMTUDOMÁNYI BIBLIOGRÁFIA 1910-RŐL

ÖYÖTÖTTE

Dr VARRÓ ISTVÁN

A BUDAPESTI KERESKEDELMI ÉS IPARKAMARA FOGALMAZÓJA

ÖYÖTÖTTE

SOZIALWISSENSCHAFTLICHE BIBLIOGRAPHIE 1910

BIBLIOGRAPHIE

BIBLIOTHEQUE DES SCIENCES SOCIALES 1910

ZUSAMMENGESTELLT VON
Dr STEFAN VARRÓ
KOMMISSAR DER BUDAPESTER HANDELS- UND
GEBWEREKAMMER

FAR
ÉTIENNE VARRÓ
RÉDACTEUR À LA CHAMBRE DU COMMERCE
ET DE L'INDUSTRIE DE BUDAPEST

BUDAPEST 1911

IN KOMMISSION BEI DEM BIBLIOGRAPHISCHEN ZENTRAL-
VERLAG G. M. B. H. SCHULY W. 36. SPICHENSTE. 11.

vette át és vitte tovább.) Az időszerűség adta az értékét és érdekességét az Adatok a drágaság kérdésének bibliográfiájához (Bp. 1910.) és A drágaság bibliográfiája (Tonelli Sándorral, Bp. 1912.) c. munkáinak is. Varró István mint polgári radikális szociológus *Jászi Oszkár*, *Vámbéry Rusztem* és társaik hű fegyvertársa volt, aki mindig égető kérdésekhez nyúlt önálló társadalomtudományi és közgazdasági munkáiban is. Ilyenek A szociológia és a néprajz (Bp. 1907.). A munkásvédelmi törvények végrehajtása Magyarországon (Bp. 1908. ua. németül is Jena, 1908.), Előterjesztés a munkásbiztosítási törvény végrehajtása tárgyában (Bp. 1908.), Die Regelung der Maximalarbeitszeit der Frauen und der Jugendlichen in Betrieben mit zehn oder mehr Arbeiter (A nők és fiatalkorúak maximális munkaidejének szabályozása a tíz vagy annál több munkást foglalkoztató üzemekben. Jena, 1909.), A budapesti kereskedelmi és iparkamara útmutatója (Bp. 1910.). A magyar élelmiszer-törvények (Vágó Józseffel, Bp. 1913.). A lakásügyi rendelkezéseinek előkészítése (Bp. 1917.). A címek felsorolása alapján is elképzelhető, hogy milyen nagy szerepet töltött be munkássága a magyar társadalomtudományban. S ha mindehhez hozzávesszük még a különféle napilapokban és folyóiratokban (Közzgazdasági Szemle, Századunk stb.) megjelent tanulmányait, cikkeit, a róla alkotott képünk egyre teljesebbé válik. Varró István szívesen rán-

dult ki távoli, de számára egyáltalán nem idegen területekre is. *Lambrecht Kálmánnal* együtt két kötetben kiadta *A világirodalom anekdotakincse* c. munkáját (Bp. 1922.), lefordított két Nietzsche-kötetet (*Válogatott munkái. — Ecce homo*), valamint *Seignobos-Métin: Korunk története 1815-től a világháborúig* c. könyvét. Mint ember nemcsak kitűnő csevegő volt, de szinte felért egy eleven lexikonnal; fejből mondott adatainak, évszámainak pontosságára mérget lehetett venni. Sok író és művészbarátja volt (*Berény Róbert, Füst Milán, Veres Péter, Weiner Leó* stb.), akik mindig nagyrabecsüléssel emlékeztek meg róla.

Amerikában meg sem próbált tudományos könyvtárban elhelyezkedni. Ő azonban kereste meg a kenyert. Még megmaradt magyarnak: csak magyar könyveket olvasott és szorgalmasan levelezett itthoni barátaival. Emlékiratai, melyek megírására lázasan készült, sosem íródtak meg, pedig a magyar szellemi élet korabeli történetéhez sok érdekes adalékkal szolgálhattak volna. 1963. szeptember 13-án hunyt el Chicagóban. A magyar könyvtárosok Pantheonjában méltán van helye.

G a l a m b o s F e r e n c